

Perussuomalaisten tiedekeskustelusta

AATU PUHAKKA

Perussuomalaisten ajatuspajalta Suomen Perustalta ilmestyi syyskuun 2025 lopussa DI Mika Meranon julkaisu ”Tutkimusta vai ideologiaa? Analyysi suomalaisesta tiederahoituksesta”. Kyseisessä julkaisussa perussuomalaisten Helsingin varakaupunginvaltuutettuna toimiva Merano suomii erityisesti Suomen Akatemiaa ja sen rahoituspäätöksiä sekä sukupuolentutkimusta ja sosiologiaa. Lisäksi julkaisuun sisältyy taloustieteen emeritusprofessorin Matti Virénin lyhyt luku koskien Suomen Akatemian rahoitusperiaatteita ja yliopistojen rahoitusmallia.

Julkaisun tyyli on epäselvä. Tutkimus se ei ainakaan ole. Teksti on otsikoitu analyysiksi, mutta siihen ei erityisemmin sisälly analyysia. Vuola (2025) on kutsunut julkaisua poliittiseksi pamfletiksi, jonka tavoitteena on luottamuksen horjuttaminen suomalaiseen tieteseen, tieteentekijöihin ja tutkimusrahoitukseen. Oma näkemykseni on, että julkaisun voi nähdä jonkinlaisena tiedepoliittiseen vaikuttamiseen pyrkivänä paperina, joka on näennäisesti puettu raportin tai selvityksen muotoon. Tässä kirjoituksessa kutsun kyseistä tekstiä julkaisuksi.

Sisällöllisesti teksti muistuttaa oikeistoradikalia tai laitaiokeistolaista tyyliä. Tästä kertoo erityisesti se, että julkaisu keskittyy suurelta osin hyökkäämään ”wokea” ja intersektionalismia kohtaan. Tämän, myös antigenderismiksi kutsutun, ajattelutavan on havaittu lisääntyneen myös perussuomalaisten puolueohjelmissa (Kuusela 2025).

Julkaisua aiemmin analysoineen Kumpulaisen (2025) mukaan julkaisun yhteiskuntatieteestä luoma kuva perustuu mielivaltaiseen ja valikoi-vaan tulkintaan. Herranen (2025) on huomauttanut, että Meranon ”huuhaa”-tieteiksi leimaamat tutkimukset ja tieteenalat ovat hyödyllisiä, sillä ne voivat tuottaa poliittista eliittiä tai autoritaarisia johtajia kyseenalaistavia epämiellyttäviä totuuksia yhteiskunnasta ja ihmiselämästä. Vuola (2025) taas on tuonut esiin ristiriitaiset vaatimukset, kun tutkijoilta samanaikaisesti vaaditaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja toisaalta paheksutaan tutkijoita ideologisuudesta, kun he pyrkivät vaikuttamaan tutkimuksellaan.

Oma kirjoitukseni heijastelee oppialaani politiikan tutkimusta. Pyrin täydentämään käytyä keskustelua analysoimalla julkaisun laajempaa poliittista kontekstia osana laitaiokeistolaista koulutus- ja tiedepoliitiikkaa, jossa koulutuksen ja tieteen rooli on vahvasti välineellinen. Laitaiokeiston koulutuspolitiikkaa tutkineet Moilanen ym. (2024) viittaavat välineellisellä koulutuspolitiikalla siihen, ettei koulutuksen tavoitteena ole sivistyksen edistäminen, vaan talouden ja valtion hyödyttäminen.

Poliittisen kontekstin huomioimisen lisäksi kiinnitän huomiota myös argumentaation johdonmukaisuuteen ja uskottavuuteen. Meranon julkaisun kuitaaminen ainoastaan ääri- tai laitaiokeistolaiseksi hyökkäykseksi tiedettä vastaan voi antaa tiedeyhteisön ulkopuolisille kuvan,

etteivät tieteentekijät vaivaudu kohtaamaan heihin kohdistunutta kritiikkiä, kun se tulee väärältä taholta. Tällöin kyseisen kritiikin sisällöllinen onttoisuus, joka saattaa tieteentekijöille itselleen olla ilmeistä, ei välttämättä välity riittävästi julkiseen keskusteluun. Esimerkiksi sellaiset perustavanlaatuiset seikat, kuten argumentaation sisäinen ristiriitaisuus, käsitteiden ja kriteerien määrittelemättömyys sekä linkkien puuttuminen havaintojen ja päätelmien välillä, eivät tule laajemmin esiin. Aihetta vain vähän seuraaville tahoille voi vähintäänkin jäädä epäily siitä, että ehkä arvostelussa on jotain perää. Tämän vuoksi on tarpeellista, että sisäisiä ristiriitaisuuksia osoittava, niin sanottu immanentti kritiikki, on jossain muodossa saatavilla. Immanentin kritiikin tarve korostuu myös siksi, että media ei ole onnistunut julkaisun kriittisessä käsittelyssä, vaan on päätenyt lähinnä referoimaan sen sisältöä.

Vielä on huomioitava, että aiheen yhteiskunnallinen merkitys ei rajaudu ainoastaan puolapolitiikkaan, kuten puolueohjelmiin ja eduskuntapuheisiin, vaan se koskettaa myös tieteen autonomiaa. Esimerkiksi vuonna 2024 Suomen Akatemia rahoitti tieteellistä tutkimusta ja tutkimusympäristöjen vahvistamista noin 543 miljoonalla eurolla, mikä tarkoittaa noin 3500 henkilötyövuotta (Suomen Akatemia 2025). Tieteen ulkopuolelta tulevat vaatimukset siitä, kuinka tätä merkittävää summaa tulisi allokoida, ovat tietoisia tai tiedostamattomia – vaikutusyrityksiä tieteen vapautta kohtaan. Kuten Väliverronen (2020) huomauttaa, tiedepolitiikan ohjaaminen välittömien taloudellisten hyötyjen tavoitteluun ja ”poliittisesti relevanttiin” tutkimukseen heikentää tutkijoiden sananvaltaa tutkimuskohteita koskien.

Julkaisun käsitellessä erityisesti intersektionaalisia teemoja koskevaa tutkimusta, julkaisu liittyy myös tutkijoihin kohdistuvaan häirintään, sillä näitä teemoja koskeva tutkimus kerää usein häiritsevää palautetta ja uhkailua (Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta 2025; Väliverronen & Saikkonen 2020). Häiritsevä tai uhkaava kansalaispalaute taas voi johtaa tutkijoiden itsensensuuriin (Väliverronen & Saikkonen

2020). Kaikki kritiikki ja palaute ei tietenkään ole asiatonta, mutta esimerkiksi perusteettoman ja epärealistisen arvostelun voi katsoa vähintäänkin edistävän alan tutkijoihin kohdistuvaa häirintää. Tämä taas on omiaan heikentämään tieteen vapautta.

Kirjoituksessani analysoin lyhyesti julkaisun argumentaatiota, minkä jälkeen tuon esiin julkaisun laajemman poliittisen kontekstin osana laitoikeistolaista koulutus- ja tiedepolitiikkaa. Lopuksi käsitelen Suomen Akatemiasta käytyä keskustelua laajemmin tieteen vapauden ja tutkijoihin kohdistuvan häirinnän näkökulmasta.

Argumentaation haasteita

Meranon julkaisun argumentaatio on kauttaaltaan sekavaa ja epä johdonmukaista. Erityisesti silmiin pistää, etteivät otsikot vastaa leipätekstin sisältöä. Haasteet käyvät ilmi jo johdannossa. Toisin kuin julkaisun nimestä voisi päätellä, Meranon analyysi ei koske ainoastaan tutkimusrahoitusta vaan myös tieteen avoimuutta sekä intersektionalisemia ja ”wokea”. Avoimuuskysymyksellä toki on jonkinlainen yhteys tarkastelun varsinaiseen aiheeseen eli tiederahoitukseen. Intersektionaalisuuden ja ”woken” käsittely tulevat puolestaan yllätyksenä. Merano perustelee ”woken” esiin nostamista sillä, että se on hänen mukaansa tiedemaailman uusi ongelma. Tässä Merano viittaa dosentti Ari Heloon (2023), joka on käsitellyt aihetta kirjassaan *Intersektionaalista vai ”valkoista” ylivaltaa? Syrjäytymiskeskustelun vääristymät Suomessa ja Yhdysvalloissa*. Epäselväksi jää, millainen painoarvo juuri tällä kysymyksellä on, kun keskustellaan tiederahoituksesta. Jos Meranon tarkoituksena on käsitellä yleisemminkin uusia tiedemaailman ongelmia, olisi trumpilaisen tiedepolitiikan aikakaudella mukaan löytynyt varmasti polttavampiakin ongelmia (ks. Koskela 2025).

Todennäköisempää on, että ”woke” on valikoitunut osaksi julkaisua, koska kyseessä on keskeinen laita- ja äärioikeiston käsitteellinen työkalu. ”Woke” on viime vuosina Suomessakin yleistynyt termi, jota populistinen laitoikeisto on käyttänyt merkitsijänä kaikille sen vihollisille, kuten

ilmasto- ja ympäristöaktivisteille, vasemmistolle, liberaaleille, naisten ja vähemmistöjen puolustajille, kulttuurieliitille ja älymystölle (Herkman & Heimonen 2025).

Ristiriidat tekstin otsikon ja sisällön välillä koskevat myös yksittäisiä lukuja. Johdantoa seuraavassa luvussa ”Suomalaisen tiederahoituksen kriisi” Merano esittelee Suomen Akatemian rahoitusprosessia ja nostaa esille esimerkkejä rahoituksesta aloittain. Tätä ei voi pitää kriisikuvauksena. Edes käsite ”kriisi” ei esiinny leipätekstissä ainoatakaan kertaa.

Luvussa ”Tiederahoituskustelun ongelmat” kerrotaan erilaisista argumentaatiovirheistä ja siitä, miten niitä voi esiintyä tiedekeskustelussa. Ainoatakaan todellista esimerkkiä argumentaatiovirheistä ei silti esitetä. Merano ainoastaan esittelee argumentaatiovirheitä ja tarjoaa sitaatteja tavoista, joilla kyseisiä argumentaatiovirheitä saatetaan artikuloida. Lukijalle kyllä selviää miksi argumentaatiovirheet ovat ongelmallisia, mutta luku ei kuvaa tiederahoituskustelua.

Toinen keskeinen haaste julkaisun argumentaatioissa on, että Merano vaatii jatkuvasti tie-teeltä hyödyllisyyttä ilman erityisempää analyysia siitä, mitä hyödyllisyys voisi tarkoittaa. Merano esimerkiksi kysyy: ”miksi tutkimusala, jonka käytännön sovellettavuus ja yhteiskunnallinen hyöty ovat vaikeasti mitattavissa, saa enemmän tukea kuin alat, joiden vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin on kiistaton ja välitön?” Kysymykseen on vaikea vastata, sillä yhteiskunnallisen hyödyn käsitettä ei tekstissä määritellä. Myöhemmin Merano esittää, että jos kaikki tutkimushankkeet rahoitettaisiin samasta korista, niille voitaisiin tehdä ”absoluuttinen hyödyllisyysarviointi”. Tämänkin käsitteen sisältö jää hämäräksi. Meranon ehdotus myös törmäisi perustavanlaatuisen haasteeseen, kun alettaisiin pohtia, ketkä tekisivät tällaiset yhden korin arviot. Kaikkia tutkimusaloja hallitsevia yleisne-roja on aikakaudellamme harmillisen vähän.

Merano ei myöskään pohdi kenen hyötyä ja millaista hyötyä tutkimusten tulisi edistää tai pitäisikö hyötyjen välisiä suhteita painottaa jollakin tavalla. Esimerkiksi aseellisuuden käyttämät teknologiat voivat olla hyvinkin hyödyllisiä

alan yrityksille tai eri maiden asevoimille, mutta haitallisia sota-alueilla eläville siviileille.

Kaiken lisäksi neljännen ja viidennen luvun väliin kommentin kirjoittanut emeritusprofessori Matti Virén on selvästi eri linjoilla Meranon kanssa. Virén epäilee, että Suomen Akatemian paneelista ei taatusti löydy riittävästi asiantuntemusta kaikkiin erilaisiin taloustieteen haaroihin. Sisäisesti ristiriitaisen viestin kohdalla hämentynyt lukija jää pohtimaan, onko Akatemian ongelmana siis liiallinen siiloutuminen (Merano) vai liian vähäinen siiloutuminen (Virén).

Virén vihjaa kommentissaan myös, ettei Suomen Akatemia toimi todellisuudessa omien ohjeidensa mukaan – vakava syytös, jolle tekstissä tarjoillaan niukasti todisteita. Virén arvostelee lisäksi valtion ja korkeakoulujen välisiä tulossopimuksia siitä, kuinka huonosti ne huomioivat yhteiskunnan ja työmarkkinoiden tarpeet. Jostain syystä Virén pohjaa väitteensä vuosien 2017–2020 rahoitusmalliin, joka on jo nykyistä edeltäneen rahoitusmallin edeltäjä. Jos tarkoitus on keskustella korkeakoulutuksen ajankohtaisista haasteista, vanhentuneiden lähteiden käyttö ei tarjoa erityisen vakuuttavaa kuvaa argumentaation tasosta.

Julkaisun yhteenvedossa todetaan selvityksen aineiston osoittavan, että osa käsitellyistä hankkeista on tieteellisesti kestäättömiä. Missään vaiheessa julkaisua ei kuitenkaan käydä läpi, mikä tämä aineisto on tai millä tavalla se on rajattu. Jos Merano tarkoittaa aineistolla hänen itsensä esille nostamia hankkeita viimeisessä luvussa ennen yhteenvetoa (tämä ei täytä hyvän aineistonhankinnan kriteereitä), eivät tulokset tue johtopäätöstä. Luetellut hankkeet nimenomaan tuottivat tieteellistä tietoa vertaisarvioiden artikkeleiden muodossa. Tämä tieto käy ilmi loppuraporteista, jotka Merano on ilmeisesti itse tietopyynnöllä hankkinut. Väitetä tieteellisestä kestäättömyydestä ei myöskään tue Meranon oma analyysi, sillä hän ainoastaan tyytyy luettelemaan hankkeita ”jättäen arvioinnin jokaiselle itselleen” (Merano 2025, 36).

Tieteellisen kestäättömyyden lisäksi Meranon mukaan osa hankkeista käsittelee yhteiskunnallisesti vähämerkityksisiä ilmiöitä

tai hukkuu näennäistieteelliseen jargoniin. Minkäänlaista kriteeristöä tai määritelmää yhteiskunnalliselle (vähä)merkityksellisyydelle ja näennäistieteelliselle jargonille ei julkaisussa ole, joten tätäkään väitettä ei voi perustella millään kirjoittajan havainnolla.

Tutkimushankkeiden listaamisen motiivi lie- neekin jokin aivan muu kuin tieteellinen. Kuten Kumpulainen (2025) huomauttaa, Meranon luettelemissa hankkeissa toistuvat lähes poikkeuksetta kulttuurisotaan liittyvät avainsanat, kuten sukupuoli, feminismi tai intersektionaalisuus. Tämän vuoksi on vaikea välttää ajatuk- selta, että julkaisu pyrkii lietsomaan epäluuloa vain sellaista tutkimusta kohtaan, joka haastaa laitaoikeiston taantumuksellista ja autoritaarista politiikkaa.

Yleisesti julkaisun hankekuvauxiin liit- tyvä retoriikka on tuttua kaikille, jotka ovat seuranneet Suomen Akatemiaan kohdistu- neita hyökkäyksiä erilaisissa oikeistolaisissa podcasteissa tai esimerkiksi Meranon X-tilillä. Argumentaatio kulkee seuraavasti: lukija ei ymmärrä mitä hankekuvaus tarkoittaa, mikä puolestaan herättää epäilyksen veroeurojen haaskaamisesta. Vastuu tästä vieritetään Suomen Akatemialle ja hankekuvauxen kirjoittajille. Siitä, että lukija ei ymmärrä mitä hankekuvaus tarkoittaa, ei kuitenkaan vielä seuraa, että han- kekuvaus olisi epäonnistunut – konsulttikielellä ilmaistuna ongelma voi olla niin sanotusti ”käyt- tälähtöinen”. Argumentaation selkeys on toki hankekuvauxissakin toivottavaa. Selkeydellä on silti rajansa silloin, kun kuvataan tutkimusongel- maa tai uutta kontribuutiota jonkin tieteenalan sisällä. Kaikkia ongelmia ei voi tiivistää selkokie- lisiksi yhden lauseen virkkeiksi, vaan toisinaan ongelman ymmärtäminen vaatii vaivannäköä ja kykyä abstraktiin ajatteluun sekä jonkinlaisia esi- tietoja yhteiskunnallisista oloista.

Laitaoikeistolainen tiedepolitiikka

Meranon julkaisu ei siis erityisemmin puolus- ta paikkaansa analyttisessä tiedekeskuste- lussa. Tämä ei kuitenkaan tee julkaisua itses- sään mitättömäksi. Kyseessä on maamme

toiseksi suurimman hallituspuolueen ajatuspa- jan, Suomen Perustan, julkaisu. Suomen Perustan hallituksen jäsenenä toimii perussuomalaisten keskeinen vaikuttaja Matias Turkki, jota Timo Soini on kutsunut nykyisen perussuomalaisen puolueen pääideologiksi (Hyytinen & Tikkala 2025). Julkaisutilaisuudessa perussuomalainen tiedetoimittaja Marko Hamilo pohtikin perussuo- malaisten tiedennarratiivin rakentumista. Hamilo esitti toiveena omilleen, että Meranoa keuhutai- siin tieteen puolustajana, sillä hänen mukaansa perussuomalaiset eivät vastusta tiedettä vaan puolustavat sitä ”tiedeinstituutioita itseään vas- taan”. Julkaisulle on siis hahmoteltu ainakin jon- kinlaista strategista merkitystä perussuomalaisten sisällä.

Meranon julkaisu voidaankin nähdä osana lai- taoikeiston laajempaa koulutus- ja tiedepoliittista vaikuttamista. Koulutuspolitiikan osalta aihetta ovat tutkineet Moilanen, Kaartinen ja Elmgren (2024), jotka tarkastelevat laitaoikeiston kou- lutuspoliittisia ohjelmia Suomessa ja Saksassa. Heidän mukaansa laitaoikeistopuolueissa, joihin myös perussuomalaiset lukeutuvat, koulutuk- sen rooli on vahvasti välineellinen. Koulutuksen tehtäväksi tulkitaan ammattilaisten tuottaminen yhteiskunnan ja talouselämän tarpeisiin. Lisäksi kaikenlainen ”ideologisuus” tulisi poistaa ope- tuksesta ja korvata se kansallista identiteettiä ja kansallisia arvoja korostavalla sisällöllä, jonka ideologisuutta ei tunnusteta. Tätä politiikkaa Moilanen ym. kuvaavat illiberaaliksi, sillä siinä pyritään kieltämään yliopistollisia tutkimusaloja, rajaamaan poliittisia ongelmia kouluopetuksen ulkopuolelle ja kaventamaan maahanmuuttaja- taustaisten oppilaiden mahdollisuuksia.

Ideologisuuden vastustaminen ja tieteen väli- neellinen käyttö ovat myös Meranon julkaisun poliittisia ambitoita. Ideologisuuden taakkaa Meranon analyysissä kantavat erityisesti ”woke” ja intersektionaalisuus. Ajatus tieteen välineelli- syydestä taas tulee ilmi hyödyn käsitteen kautta. ”Woke” on Meranon mukaan yhteiskunnallinen liike, ”jonka *näennäisenä* tavoitteena on pyrkiä lisäämään tietoisuutta sosiaalisista ongelmista, kuten rasismista, seksismistä ja muista syrjinnän muodoista” (Merano 2025, 17). Koska Merano ei

perustele adjektiivia ”näennäinen”, määritelmä käytännössä luo epäilyttävän viholliskuvaston kaikenlaiselle syrjinnänvastaisuudelle erityisesti yliopistoissa, kuten ”woke”-termin käytöllä usein tehdään. Intersektionalismi taas Meranon mukaan riisuu ihmiseltä toimijuuden, jolloin ”kaikki elämässä riippuvat [sic] ulkoisista vaikuttimista” (Merano 2025, 17) . Näin Merano luo kuvan intersektionalismista individualismia uhkaavana lähestymistapana. Kauhukuvaa korostetaan viljelemällä samassa yhteydessä marxismien käsitettä. Poliittinen implikaatio on näin hyvin samankaltainen kuin Moilasen ym. (2024) havainnoissa, joissa korostuu laitaoikeiston tavoite rajata poliittiset ongelmat opetuksen ulkopuolelle. Rakenteellisista ongelmista keskustelu ja erityisesti aktiivinen toiminta niiden purkamiseksi on epäilyttävää, epätieteellistä ja mahdollisesti uusmarxilaista.

Tieteenaloista hyökkäyksen kohteeksi joutuvat erityisesti sosiologia ja sukupuolentutkimus. Tämä seuraa laitaoikeistolaisen tiedepolitiikan logiikkaa, sillä näillä aloilla rakenteellista valtaa ja intersektionaalisia kysymyksiä käsitellään laajasti. Merano toki itse vakuuttaa olevansa vain kriittinen sparraaja, joka kannustaa tutkijoita pohtimaan, voiko kritiikkiin vastata perustellusti. Kyseisiä tieteenaloja käsitellään tekstissä kuitenkin epäreilulla tavalla.

Meranon mukaan sukupuolentutkimuksen ongelmallisuus korostuu tieteenalana, sillä siihen ei kuulu yhtä vakiintunutta teoreettista tai metodologista lähestymistapaa, mikä aiheuttaa haasteita tutkimuksen vertailukelpoisuudelle ja johdonmukaisuudelle. Kritiikkiä on vaikea pitää erityisen vilpittömänä, sillä moninaisuus ei ole vain sukupuolentutkimuksen erityispiirre. Teorioiden ja menetelmien kirjo on varsin tyypillistä monille tieteenaloille, kuten vaikkapa hallintotieteille (ks. Paananen ym. 2022). Se, että ongelma nähdään vain sukupuolentutkimuksessa, on tarkoitushakuista. Toiminnalle on vaikea nähdä muuta perustetta kuin hyökkäys laitaoikeiston maailmankuvaa ja poliittista projektia uhkaavaa tieteenalaa kohtaan.

Sama tarkoitushakuisuus vaivaa myös sosiologiaan kohdistuvaa kritiikkiä. Meranon mukaan

sosiologian ongelmana on, että epätasa-arvoisuuksia tutkivat sosiologian haarat käyttävät tutkimusmenetelmään kyselyitä, haastatteluita, autoetnografiaa ja tapaustutkimuksia. Miksi haastattelututkimukset kuitenkin olisivat juuri sosiologian ongelma, kun sama laadullisen tutkimuksen menetelmä on käytössä usealla muullakin tieteenalalla? Kummallisinta on, että tässä yhteydessä Merano käyttää esimerkkinä Nytkis ry:n kyselytutkimusta havainnollistaakseen kyselytutkimuksen problematiikkaa. Jos tarkoitus on havainnollistaa sosiologisen haastattelututkimuksen ongelmia, eikä esimerkin tulisi olla tieteellinen artikkeli sosiologian alalta eikä järjestyksen tekemä kyselytutkimus julkisen keskustelun herättämiseksi?

Hyökätessään intersektionalismia ja ”woken” kimppeun Merano vaikuttaa toisinaan unohtavan koko julkaisun tarkoituksen. Keskellä lukua ”Sukupuolentutkimuksen ja epätasa-arvoisia rakenteita tutkivan sosiologian ongelmallisuus” Merano siirtyy yhtäkkiä arvostelemaan ylioppilaskuntien pakkojäsenyyttä. Meranon mukaan pakkojäsenyys on ongelma, sillä se kytkee yliopisto-opiskelijan osaksi poliittista järjestelmää, joka kannattaa feminismiä ja vastustaa fasismia. Lukijalle jää täysin epäselväksi, mitä tekemistä pakkojäsenyydellä on tiederahoituksen kanssa, sillä aiheen käsittelyä ei pohjusteta millään tavalla eikä ylioppilaskuntiin palata myöhemmin tekstissä. Ainoa asia, joka tämän osion yhdistää julkaisun muuhun argumentaatioon on se, että Merano kritisoi ylioppilaskuntien poliittista aktivismia.

Julkaisun linja on yhdenmukainen perussuomalaisen yleisempien tavoitteiden kanssa: puolue on vastustanut julkisten rahojen käyttöä feministiseen työhön (Kuusela 2025) ja suhtautunut ylipäänsä kielteisesti sukupuolentutkimukseen (Moilanen ym. 2024). Alat, joiden hyödyllisyyttä Merano painottaa, ovat puolestaan laitaoikeiston poliittisten tavoitteiden kannalta vähemmän uhkaavia. Esimerkiksi Meranon ylistämä hammaslääketiede ei käsittele kriittisesti sukupuolipopulismia tai antigenderismia, jotka nykyisin ovat perussuomalaisen puolueen aatteellista ja viestinnällistä valtavirtaa (Kuusela 2025).

Yksittäinen ajatuspajan julkaisu ei todennäköisesti muuta yhtenkään tieteenalan sisäistä keskustelua, eikä tämä luultavasti ole ollut julkaisun tarkoituksaan. Todennäköisemmin julkaisun tavoite on ollut poliittisen epäluulon lietsominen Suomen Akatemiaa kohtaan, kuten Vuolakin (2025) esittää. Tämän puolesta puhuu myös se, että vaikka julkaisuun sisällytetty Matti Virénin kommentti on ristiriidassa Meranon väitteiden kanssa, molemmat kohdistavat hyökkäyksensä juuri Suomen Akatemiaan. Onnistunut epäluulon lietsominen taas legitimoi Suomen Akatemian rahoitukseen kohdistuvia leikkauksia ja vahvempaa poliittista ohjausta. Huomionarvoista on, että julkaisutilaisuudessa keskustelua pyrittiin kehystämään siten, ettei Meranon julkaisu näyttäytyisi tiedevastaisena. Keskeistä on siis kriittisen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen vaikeuttaminen, mutta siten, ettei hyökkäys vaikuta kohdistuvan koko tiedeinstituutioon. Tämä onnistuu vain, jos tietyt tutkimusalat ja niiden rahoittaminen saadaan näyttämään riittävän epäilyttäviltä.

Tutkijantyön suoja

Ilmeisistä puutteistaan huolimatta Meranon julkaisu on saanut runsaasti näkyvyyttä. Julkaisu nousi otsikoihin jopa ennen ilmestymistään, kun Ilta-Sanomat uutisoi Suomen Akatemian varoitettavan perussuomalaisista (Pihkala 2025). Juttu toimii varsin hyvänä esimerkkinä siitä, ettei akateeminen yhteisö voi luottaa median apuun tutkijoiden häirintää koskevassa keskustelussa. Kyseinen Suomen Akatemian viesti oli lähetetty yliopistoille työsuojelullisista syistä, jotta mahdolliseen tutkijoihin kohdistuvaan häirintään voidaan varautua etukäteen. Jutussa toimittaja kuitenkin haastatteli Suomen Akatemiaa siitä ”miksi sen mielestä oli tarpeen laittaa jakoon viesti, jossa yksittäinen eduskuntapuolue nousee esiin kielteisessä valossa”. Jutun kehystys ei siis koskenut sitä onko Suomen Perustan toiminta uhka tieteen vapaudelle, vaan sitä, onko Suomen Akatemia perussuomalaisten vastainen. Tutkijoiden työsuojeluun liittyvän viestin tulkinta valtion viraston arveluttavaksi toiminnaksi antoi esimakua siitä, ettei media kykene aiheen analyttiseen

käsittelyyn vaan toimii Suomen Perustan viestinnällisenä kaikukammiona.

Tämä vaikutelma vahvistui, kun Iltalehti (Lehtonen 2025) ja Helsingin Sanomat (Junkkari 2025) tyytyivät kirjoittamaan aiheesta täysin kriittikittömät jutut, joiden sisältönä oli ainoastaan Meranon julkaisun referointi. Minkäänlaista faktantarkistusta tai tieteentutkijoiden haastatteluita ei jutuista löytynyt. Mukaan olisi esimerkiksi voinut sisällyttää kommentteja sosiologiaa ja sukupuolentutkimusta tuntevilta tutkijoilta kysyen mielipidettä siitä, kuinka todenmukaisia Meranon kuvaukset kyseisistä tieteenaloista ovat. Nyt tämä aloitteellisuus on jäänyt tutkijoille itselleen.

Aiheen analyttista käsittelyä ei voi pitää liian vaikeana. Meranon esille nostamat hankekuvaukset eivät olleet sellaisia, jotka olisivat käsittämättömiä alan ulkopuolisille tutkijoille. Tästä päästään asiaan, jonka suhteen Merano on oikeassa. Tieteentekijöiden ei pidä kuitata arvostelua sillä, että vain alan tutkijat voivat ymmärtää rahoitettujen hankkeiden tieteellisen merkityksen. Ei myöskään ole mielekasta keskittyä Meranon omaan taustaan diplomi-insinöörinä. Tiedekeskustelun pitäisi olla avointa kaikille. Kyse on siitä, että Suomen Akatemiaan kohdistunut arvostelu on sisällöltään huonosti perusteltua, epäjohdonmukaista, laiskaa ja täysin muulla tavoin kuin tieteellisesti motivoitunutta.

Tämä on keskustelun hyvä ja huono puoli tieteentekijöiden kannalta. Arvostelijoiden perehtymättömyys aiheeseen sekä kykenemättömyys tuottaa johdonmukaista ja kriittistä tekstiä on Meranon julkaisunkin perusteella varsin ilmeistä. Toisaalta paras argumentti ei useinkaan voita poliittista kamppailua. Median taipumus raportoida politiikasta pelinä kriittisen analyysin sijaan tarkoittaa sitä, että keskustelu on helppo kehystää kahden riitaisen osapuolen väliseksi näkemyseroksi siitä, tuottaako jokin yksittäinen tutkimus tai tieteenala hyötyä tai onko se ylipäänsä tiedettä. Tässä tilanteessa myös tieteentekijöiden puolustajien selkäydinreaktio on usein korostaa tieteellisen tutkimuksen hyödyllisyyttä ja sovellettavuutta. Tämä on erityisen houkuttelevaa, jos vastapuolen strategiana on heittäytyä

ymmärtämättömäksi yleistajuistenkin hankekuvausten edessä.

Riskiksi kuitenkin muodostuu, että tällöin keskustelua ei käydä omilla vaan arvostelijoiden ehdoilla. Tässä keskustelussa luvassa on parhaimmillaankin torjuntavoittoja, kun jokaisen rahoituspäätöksen hyötysuhdetta ja vaihtoehtoiskustannuksia aletaan perkaamaan. Jos keskustelun lopputuloksena on keskittyminen entistä enemmän siihen, millä tavalla tutkimus on ”hyödyllistä” ja kaupallistettavaa, on ansa jo lauennut. Tällöin vaarana on, että tieteen autonomia ja yliopistojen keskeinen asema demokraattisessa yhteiskunnassa unohtuvat. Tieteen kyky tuottaa kriittistä tietoa politiikasta ja erityisesti ihmistieteiden kyky analysoida kriittisesti valtarakenteita (Herranen 2025) ovat keskeinen vastavoima autoritääriselle kehitykselle. Ei ole sattumaa, että aktivistien ja vainottujen vähemmistöjen lisäksi juuri tieteentekijät ovat usein muuttamassa ulkomaille, kun autoritääriset voimat ottavat vallan (ks. myös Koskinen 2025).

Kaikki tutkimukset eivät ole maalaisjärjellä ajateltuna hyödyllisiä vaan ne voivat olla myös häiritseviä tai vähäpätöisiltä tuntuvia (ks. esim. Valkonen ym. 2018). Tätäkin tutkimusta kuitenkin tarvitaan, sillä pelkästään valtavirtaisiin ja trendikkäisiin aiheisiin keskittymällä tiedontuotannon näkökulma supistuu. Monimuotoista keskustelua tulisi ylläpitää erityisesti siksi, että näkökulmien puutteella voi olla vakavia yhteiskunnallisia seurauksia. Yksipuolinen ja kapea katsantokanta esti esimerkiksi taloustieteilijöitä ennustamasta ja ymmärtämästä vuosien 2007–2009 finanssikriisiä (Quiggin 2014, 150–153). Jokaisen yksittäisen tutkimuksen hyödyn perustelu ei myöskään pidemmän päälle anna kovin hyvää kuvaa tieteentekemisestä. Tutkimukset eivät ole atomistisia projekteja, vaan aina osa jotain laajempaa keskustelua.

Parempi kehystys keskustelun käymiseen olisi huomion kiinnittäminen siihen, millaisia ongelmia voi syntyä, kun poliitikot puuttuvat tiederahoituksen tason lisäksi myös rahoituksen sisältöön. Esimerkkien löytäminen Yhdysvalloista, Unkarista tai Neuvostoliitosta ei ole erityisen vaikeaa.

Meranon julkaisua tai hankkeiden riepottelua sosiaalisessa mediassa ei ole myöskään syytä tulkita aidoksi huoleksi tieteen tilasta tai rahoituksesta, vaan nimenomaan strategiseksi hyökkäykseksi ja pelotteluksi vapaata ja kriittistä tiedontuotantoa kohtaan. Jos huoli hankkeiden ymmärrettävyydestä veronmaksajalle olisi aitoa, ei arvostelu kohdistuisi ainoastaan humanistiseen ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen.

Samalla on huomioitava, että yksittäisten hankkeiden riepottelu julkisuudessa ja väärinymmärtäminen voivat aiheuttaa vakavia ongelmia tutkijoiden hyvinvoinnille. Hämärin (2020) mukaan verkossa tapahtuvaa tutkijoiden tahallista kiusaamista, häirintää, loukkaamista ja uhkailua on syytä pitää väkivaltana, vähintään moraalisin perustein. Ylätasoinen keskustelu tieteen merkityksestä ei tässä tilanteessa välttämättä hyödytä yksittäistä tutkijaa. Tämän vuoksi tarvitaan myös keinoja, joilla tutkijat voivat suojautua perusteettomalta arvostelulta ja häirinnältä. Keskeisenä pidän kollegiaalisuuden ihanteen ja käytännön vaalimista. Jokaista esiin nostettua hanketta ja tutkijaa voivat puolustaa minkä tahansa alan kollegat tai muulla tavoin sivistystä hankkineet ihmiset. Tähän pystyy jokainen yhteiskunnalliseen ajatteluun kykenevä, jolla on mahdollisuus selvittää, mitä oudolta kuulostavat käsitteet tai sivistyssanat tarkoittavat. Erityisen hyödyllistä olisi, jos kollegoitaan jaksaisivat puolustaa mahdollisimman monet tutkijat, myös he, jotka eivät tällaisten hyökkäysten kohteiksi joudu. Jos vaientamisen kohteeksi joutuneiden tutkijoiden puolustaminen jää yksittäisille aktivistitutkijoille, on heidät turhan helppo leimata puolueellisiksi oman agendansa ajajiksi (Väliverronen 2020).

Akateemisen työn kannalta olisi tietysti ihanteellista, jos tutkijat voisivat keskittyä tutkimukseen ja opetukseen luottaen siihen, että tieteen vapaus ja autonomia nauttisivat laajaa kannatusta myös poliitikkojen keskuudessa. Tämä tuntuu kuitenkin kaikkea muuta kuin itsestään selvältä. Perussuomalaisien lisäksi kokoomusvaikuttajista esimerkiksi Martin Paasi ja Tere Sammallahti ovat X:n puolella osallistuneet hyökkäyksiin tieteentekijöitä vastaan. Kesällä 2025 myös SDP:n nouseva poliitikko, somelääkärinä

tunnettuutta hankkinut alue- ja kaupunginvaltuutettu Atte Virolainen, liittyi tutkimusrahoitusta arvostelemaan somekuoroon ilmoittaen, että Suomessa ”vuotaa julkista rahaa koko ajan ja suuria määriä hyvin erikoinisiin hankkeisiin” (Virolainen 2025). Suomen Akatemian ja suomalaisen tieteen vapauden tulevaisuuden kannalta toivottavaa on, että tällaiset näkemykset edustavat pikemmin yksittäisten poliitikkojen yrityksiä erottautua massasta kuin laajemmin jaettuja käsityksiä tieteen rahoittamisesta. ■

KIRJALLISUUS

- Helo, Ari (2023) *Intersektionaalista vai ”valkoista” ylivaltaa? Syrjäytymiskeskustelun vääristymät Suomessa ja Yhdysvalloissa*. Suomalainen metodologiyhdistys, Helsinki.
- Herkman, Juha & Heimonen, Mona (2025) ”Kun woke-sota Suomeen tuli: Poliitiikan remedioituminen hybridin median aikakaudella?” *Media & viestintä* 48:2, 126–159.
- Herranen, Olli (2025) ”Onko huuhaatieteistä hyötyä?” *Alusta*. <https://blogs.tuni.fi/alustalehti/2025/10/22/onko-huuhaatieteista-hyotya/> Viitattu 8.1.2026.
- Hyytinen, Tuomas. & Tikkala, Hannu (2025) ”Matias Turkila on mystifioitu perussuomalainen”. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20177630> Viitattu 8.1.2026.
- Hämäri, Severi (2020) ”Sanat jotka vaientavat – miten puuttua tutkijoihin kohdistuvaan verbaaliseen väkivaltaan netissä”. Teoksessa Esa Väli-verrönen & Kai Ekholm (toim.) *Tieteen vapaus & tutkijan sananvapaus*. Vastapaino, Tampere, 341–358.
- Junkkari, Marko (2025) ”Perussuomalaisten ajatuspaja vaatii tiederahoitusta remonttiin ja hyökkää ’wokea’ vastaan”. *Helsingin Sanomat*, 30.9.2025. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011529292.html> Viitattu 8.1.2026.
- Koskela, Miika (2025) ”Tutkijat pakenevat Trumpin tiedevastaista politiikkaa Yhdysvalloista Eurooppaan”. *Yle*. <https://yle.fi/a/74-20152291> Viitattu 8.1.2026.
- Koskinen, Inkeri (2025) ”Jos ihmistieteellinen tutkimus on turhaa, niin miksi sitä sensuroidaan?” *Tieteessä tapahtuu* 43:4. <https://www.tieteessatapahtuu.fi/numerot/4-2025/jos-ihmistieteellinen-tutkimus-turhaa-niin-miksi-sita-sensuroidaan> Viitattu 8.1.2026.
- Kumpulainen, Joonas (2025) ”Poliittinen ajatuspaja tieteilisen laadun vartijana?”. *Tieteessä tapahtuu* 43:5. <https://www.tieteessatapahtuu.fi/numerot/5-2025/poliittinen-ajatuspaja-tieteellisen-laadun-vartijana> Viitattu 8.1.2026.
- Kuusela, Anna (2025) ””Työtöet saavat olla tyttöjä ja pojat poikia” – Sukupuoli perussuomalaisten puolueohjelmissä”. *Politiikka* 67:2, 121–146. <https://journal.fi/politiikka/article/view/146043>
- Lehtonen, Marko-Oskari (2025) ”Tällainen on PS:n ajatuspajan kohupamfletti, josta Suomen Akademia varoitti yliopistoja”. *Ilta-lehti*, 30.9.2025. <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/3b156608-01f6-40f9-b147-9e7855d1d01b> Viitattu 8.1.2026.
- Merano, Mika (2025) ”Tutkimusta vai ideologiaa? – Analyysi suomalaisesta tiederahoituksesta”. *Suomen Perusta*. <https://www.suomenperusta.fi/wp-content/uploads/2025/09/Tutkimusta-vai-ideologiaa.pdf> Viitattu 8.1.2026

- Moilanen, Antti, Kaarttinen, Jyrki & Elmgren, Heidi (2024) "Laitaoikeiston koulutuspoliittisen ideologian jäljillä". *Politiikka* 66:3, 206–230. <https://doi.org/10.37452/politiikka.142306>
- Paananen, Henna, Jäntti, Anni, Kork, Anna-Aurora, Kurkela, Kaisa, Leponiemi, Ulriika, Sinervo, Lotta-Maria & Tuurnas, Sanna (2022) "Hallintotieteellinen tutkimus muutoksen kohteena ja tekijänä". Teoksessa Jäntti, Anni, Kork, Anna-Aurora, Kurkela, Kaisa, Leponiemi, Ulriika, Paananen, Henna, Sinervo, Lotta-Maria. & Tuurnas, Sanna. (toim.) *Hallinnon tutkimuksen tulevaisuus*. Vastapaino, Tampere, 39–58.
- Pihkala, Esko (2025) "Suomen Akatemia varoittaa yliopistoja perussuomalaisista". *Ilta-Sanomat*, 22.9.2025. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000011510515.html> Viitattu 8.1.2026.
- Quiggin, John (2014/2010). *Zombitalous*. Suom. Laurila, H. & Herranen, O. Vastapaino, Tampere.
- Suomen Akatemia (2025) "Osaamiseen ja tutkimukseen pitkäjänteisesti panostava Suomi menestyy nyt ja tulevaisuudessa". Suomen akatemia – tietoa meistä. <https://www.aka.fi/tietoa-suomen-akatemiasta/tietoa-meista/> Viitattu 27.1.2026.
- Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta (2025). "Häiritsevän palautteen monet muodot 2023". <https://tjnk.fi/fi/vaikuttaminen/tutkijoiden-sananvapauden-tueksi/hairitsevan-palautteen-monet-muodot-2023> Viitattu 27.1.2026
- Valkonen, Jarno (toim.) (2018) *Häiritsevä yhteiskuntatutkimus*. Lapland University Press, Rovaniemi.
- Virolainen, Atte (atte.virolainen) (2025) "Puoli miljoonaa julkista rahaa Nepalin metsiin – samaan aikaan suomessa ei pääse lääkäriin." Instagram. <https://www.instagram.com/p/DLZcVaCo37-/?igsh=MTltbXgwNW0xajJoOA%3D%3D>, katsottu 23.1.2026
- Vuola, Elina (2025) "Perussuomalaisten pamfletti yrittää horjuttaa luottamusta suomalaiseen tieteeseen". *Helsingin Sanomat*, 7.10.2025. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000011536884.html> Viitattu 8.1.2026.
- Väliverronen, Esa (2020) "Tieteen vapauden ja tutkijan sananvapauden yhteiskunnallinen merkitys". Teoksessa Esa Väliverronen & Kai Ekholm (toim.) *Tieteen vapaus & tutkijan sananvapaus*. Vastapaino, Tampere, 25–58
- Väliverronen, Esa & Saikkonen, Sampsa (2020) "Tutkijat vaikenevat itsesuojeluvaistonsa perusteella" – kokemuksia tieteen vapauden ja sananvapauden uhkista ". Teoksessa Esa Väliverronen & Kai Ekholm (toim.) *Tieteen vapaus & tutkijan sananvapaus*. Vastapaino, Tampere, 283–318